

Magdalena Filipczuk

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Temat pracy: „Chińska filozofia życia i sztuki w myśli Lin Yutanga. Studium kluczowych zagadnień w ujęciu filozofii porównawczej”.

Celem rozprawy było zinterpretowanie dorobku piśmienniczego chińskiego pisarza, myśliciela, tłumacza, językoznawcy i wynalazcy, Lina Yutanga (1895-1976) z perspektywy filozoficznej, ze szczególnym uwzględnieniem metodologii współczesnej filozofii porównawczej.

Lin Yutang to przede wszystkim myśliciel i dwujęzyczny autor, od dziecka kształcony i wychowywany jednocześnie w dwóch kulturach – chińskiej oraz chrześcijańskiej kulturze kręgu anglojęzycznego, który dzięki ogromnej erudycji i zdolnościom intelektualnym stał się łącznikiem między cywilizacją chińską a cywilizacją zachodnią XX wieku; w dosłownym i metaforycznym sensie tłumaczem dzieł kultury chińskiej dla zachodniego odbiorcy. W ciągu długiego życia Lin opublikował ponad sześćdziesiąt książek, z czego czterdzieści tytułów w języku angielskim – tylko siedem z nich to powieści, resztę stanowią dzieła niesfabularyzowane. Lista niebeletrystycznych utworów Lina obejmuje m.in. krótsze i dłuższe eseje; opracowania starożytnych mędrców chińskich, takich jak Konfucjusz, Laozi czy Zhuangzi i osobno ich tłumaczenia i antologie. O popularności Lina zadecydowała przede wszystkim translacja na grunt zachodni kultury chińskiej oraz niezwykle cenione na świecie utwory literatury pięknej jego autorstwa. Po ukazaniu się dwóch książek, *My Country My People* (1935) oraz *The Importance of Living* (1937), zyskał ogromną sławę jako „chiński filozof”, jednak jego rozproszona w różnych działach myśl filozoficzna rzadko bywała przedmiotem badań akademickich.

Przedkładana praca doktorska jest próbą przynajmniej częściowego wypełnienia luki w badaniach nad Linem Yutangiem i jego twórczością. Skoncentrowano się w niej nad rzadko eksponowanym w opracowaniach naukowych aspektem jego dzieł – oryginalną filozofią zwaną przez niego samego „filozofią życia” lub „filozofią liryczną”. Jej istotą jest dialog z przebogatą tradycją filozofii chińskiej. Obfite czerpanie z tradycji konfucjańskiej oraz daoistycznej idzie w niej w parze ze świadomym inspirowaniem się twórczością takich filozofów jak M. de Montaigne, T.W. Emerson czy H.D. Thoreau. Filozofia Lina nie jest zwartym systemem w zachodnim rozumieniu tego terminu – są to raczej rozmaite wątki filozoficzne rozwijane w wielu miejscach jego dzieł i przybierające różny kształt, w miarę krystalizowania się jego oryginalnej filozoficznej wizji.

Ze względu na ponadprzeciętną liczbę publikacji Lina Yutanga, dokonano selekcji materiału źródłowego. Przedmiotem badań uczyniono wszystkie jego utwory niefabularne napisane w języku angielskim i skierowane do zachodniego czytelnika. Posługująca się najbardziej hybrydycznym z funkcjonujących w języku angielskim gatunków literackich – esejem, obszerna filozoficzna twórczość Lina wymyka się

próbom jednoznacznego zamknięcia jej w którejs z chińskich czy zachodnich, skonwencjonalizowanych form. W pracy wskazano zatem najważniejsze chińskie i zachodnie konteksty gatunkowe jego pism. Jeśli chodzi o chińskie, są to: XX-wieczna eseistyka chińska, zwłaszcza zaś jej krótka, niesformalizowana forma cechująca się literackim stylem – *xiaopin wen* – należąca do *xianqing wenxue* (literatury czasu wolnego); aforystyczny esej z epoki dynastii Ming oraz uprawiany w Chinach nurt krytyczno-literacki zwany „liryczną krytyką literacką”. Za najważniejszy zachodni kontekst gatunkowy i stylistyczny filozoficznego pisarstwa Lina uznano anglojęzyczny esej filozoficzny.

W dysertacji konceptualizuje się omawiane treści zgodnie z cechami charakterystycznymi dla aktywności eseistycznej Lina. Ze względu na wzmiankowane formy gatunkowe oraz sposób posługiwania się nimi przez Lina, zasadniczym celem pracy uczyniono wieloaspektową analizę sposobu funkcjonowania filozoficznego „Ja” uobecnionego w jego pismach – wokół tej kwestii obracają się badania dotyczące różnych wymiarów filozoficznej aktywności Lina Yutanga. Ten właśnie zabieg organizuje strukturę wywodu. Rozprawa dotyczy więc przede wszystkim perspektywy przyjmowanej przez filozoficzne „Ja” występujące w owych tekstach; tego, jak Lin przedstawia własne postrzeganie tradycji, z której się wywodzi i z którą się utożsamia.

W rozprawie została zarysowana aktualna debata dotycząca metodologicznych aspektów filozofii porównawczej, ze wskazaniem na te jej wątki, które znajdują zastosowanie w badaniach podjętych w pracy. Na ich tle Lin Yutang zostaje przedstawiony jako tłumacz międzykulturowy. W kontekście tych ustaleń zrekonstruowano metafizyczną refleksję Lina Yutanga. Jego „filozofię życia” przeanalizowano na tle trzech zachodnich nurtów filozoficznych: filozofii sztuki życia, w ujęciu Alexandra Nehamasa, filozofii jako sposobu życia oraz filozofii jako terapii. Podjęcie przez Lina wysiłku diagnozowania współczesnej mu kultury Zachodu, przeprowadzenie przezeń krytyki owej kultury oraz zaproponowanie środków terapeutycznych uznano za przedsięwzięcie *par excellence* filozoficzne, mające swoje antecedencje w starożytnej filozofii greckiej, w której filozofia pojmowana była jako lekarstwo. Następnie omówiono inspirację Lina modelem artysty-filozofa, wskazując, że przedstawiciele tego nurtu łączy uprawianie filozofii jako aktywności nie tylko teoretycznej, lecz również – czy przede wszystkim – praktycznej, zwłaszcza w zakresie kształtowania siebie i własnego życia zgodnego z głoszonymi poglądami. W związku z tym omówiono techniki przekształcania i wyrażania siebie charakterystyczne dla tradycyjnej/klasycznej filozofii chińskiej oraz odnośnych nurtów filozofii zachodniej i na ich tle zrekonstruowano najważniejsze wątki w Lina filozoficznym ujęciu sztuki życia i samej sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem sztuki pisania oraz ogromnej siły oddziaływania literackiej i językowej formy dzieł Lina. Ponadto, praca obejmuje również omówienie Lina ujęcia religii i jej roli w kształtowaniu się filozoficznego „ja” tego autora – poruszono kwestię inspiracji synkretyzmem religijnym, umożliwiającym Linowi swobodne poruszanie się w zakresie trzech głównych tradycji konstytutywnych dla chińskiej religijności: konfucjanizmie, daoizmie i buddyzmie.

Magdalena Rylska